

Окремим напрямом удосконалення є розширення системи соціальних стимулів для підвищення народжуваності. Йдеться про правове закріплення механізмів податкових пільг, прямих фінансових виплат, забезпечення доступного житла для молодих сімей, розбудову мережі дошкільних закладів та впровадження гнучких форм зайнятості для батьків з малолітніми дітьми. Ці заходи повинні інтегруватися у ширший контекст соціальної політики, узгоджений з національними та міжнародними зобов'язаннями держави.

Важливим елементом підвищення ефективності демографічної політики є забезпечення прозорості та підзвітності діяльності органів публічної влади. Запровадження регулярної публічної звітності, інституційних механізмів громадського контролю та відкритого доступу до інформації про реалізацію програм і проєктів у сфері демографії сприятиме підвищенню довіри населення та міжнародних партнерів.

Висновок. Формування сучасної моделі публічного адміністрування демографічними процесами потребує не лише удосконалення правового та організаційного забезпечення, а й комплексної інтеграції міжнародних стандартів, адаптованих до національних особливостей. Це дозволить підвищити стійкість демографічної системи, забезпечити її відповідність викликам глобалізованого світу та створити умови для сталого соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Голиков А. Глобальна демографічна проблема сучасності: стан та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2016. № 5. С. 8–12.
2. Доклад Генерального секретаря (E/CN.9/2011/5). Нью-Йорк: ООН, 2011. URL: https://digitallibrary.un.org/record/698113/files/E_CN.9_2011_5-EN.pdf
3. The impact of demographic change – in a changing environment. Commission Staff Working Document (SWD (2020) 109 final). Brussels: European Commission, 17 June 2020. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2020-06/demography_report_2020_n.pdf
4. Демографічна й продовольча проблеми людства. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Платформа дистанційного навчання e-school. URL: <https://surl.lu/fnmrxn>

REFERENCES:

1. Holikov, A. (2016). Hlobalna demohrafichna problema suchasnosti: stan ta perspektyvy. [The global demographic problem of today: status and prospects]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm*. №5. 8–12. [in Ukrainian].
2. Flow of financial resources for assisting in the implementation of the Programme of Action of the International Conference on Population and Development. (2011). *Zvit Heneralnoho sekretaria (E/CN.9/2011/5)*. Retrieved from: https://digitallibrary.un.org/record/698113/files/E_CN.9_2011_5-EN.pdf [in English].
3. The impact of demographic change – in a changing environment. (2020, June 17). *Commission Staff Working Document (SWD (2020) 109 final)*. Retrieved from: https://commission.europa.eu/system/files/2020-06/demography_report_2020_n.pdf [in English].
4. Demohrafichna y prodovolcha problemy liudstva. Problema podolannia vidstalosti krain, shcho rozvyvaiutsia. (2021). [Demographic and food problems of humanity. The problem of overcoming the backwardness of developing countries]. *Platforma dystantsiinoho navchannia e-school*. Retrieved from: <https://surl.lu/fnmrxn> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 17.05.2021

УДК 342.95: 614.2

Марцун Микола Іванович,
Чортківська окружна прокуратура Тернопільської області (керівник)
e-mail: martsun_m@ukr.net

ГЕНЕЗА ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ САНІТАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена з'ясуванню особливостей генезису інституту адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства в Україні. Розкрито зміст поняття «адміністративна відповідальність» та зазначено, що інститут адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства формувався поступово під впливом різних умов. З'ясовано, що запровадження перших правових механізмів нагляду та покарання було обумовлено масовими епідеміями наприкінці XIX – початку XX ст. в Російській імперії. Окрему увагу приділено розвитку інституту адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства в період радянської влади, який на початковому етапі характеризується переважно криміналізацією порушень, що відображало репресивний характер радянської правової системи. Визначено, що передумовою до закріплення в 1931 році адміністративної відповідальності за порушення карантину в законодавстві СРСР стала ратифікація Міжнародної санітарної конвенції 1926 року. Встановлено, що з прийняттям Кодексу УРСР про адміністративні правопорушення було передбачено відповідальність за порушення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних правил загалом і на транспорті зокрема.

Випуск 10. Спецвипуск. 2021

Зазначено, що з проголошенням незалежності України Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення не втратив чинності, а основою для правового регулювання у сфері санітарного нагляду та вихідною точкою для формування сучасного санітарного законодавства стало прийняття у 1994 році Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Наголошено, що істотно адміністративна відповідальність за порушення санітарного законодавства була посилена у 2020 році у зв'язку з необхідністю боротьби з пандемією COVID-19, що підтверджується доповненням змісту КУпАП статтею 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей». Зроблено висновок, що інститут адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства не є досконалим та все ще перебуває на етапі трансформації, зокрема потребує узгодження положень КУпАП з чинними законодавчими та підзаконними актами.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, санітарне законодавство, санітарний нагляд, карантин, епідемія, генеза, охорона здоров'я, санітарне та епідемічне благополуччя населення, санітарно-гігієнічні та протиепідемічні правила.

Martsun M. GENESIS OF THE INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR VIOLATION OF SANITARY LEGISLATION REQUIREMENTS IN UKRAINE

The article is devoted to clarifying the features of the genesis of the institute of administrative responsibility for violation of sanitary legislation in Ukraine. The content of the concept of “administrative responsibility” is revealed and it is noted that the institute of administrative responsibility for violation of sanitary legislation was formed gradually under the influence of various conditions. It is found that the introduction of the first legal mechanisms of supervision and punishment was due to mass epidemics in the late 19th – early 20th centuries. in the Russian Empire. Special attention is paid to the development of the institute of administrative responsibility for violation of sanitary legislation during the period of Soviet power, which at the initial stage was characterized mainly by the criminalization of violations, which reflected the repressive nature of the Soviet legal system. It is determined that the prerequisite for the consolidation in 1931 of administrative responsibility for violation of quarantine in the legislation of the USSR was the ratification of the International Sanitary Convention of 1926. It was established that with the adoption of the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses, liability was provided for violation of sanitary-hygienic and anti-epidemic rules in general and in transport. It was noted that with the proclamation of independence of Ukraine, the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses did not lose its force, and the basis for legal regulation in the field of sanitary supervision and the starting point for the formation of modern sanitary legislation was the adoption in 1994 of the Law of Ukraine “On Ensuring the Sanitary and Epidemic Well-being of the Population”. It was emphasized that administrative liability for violation of sanitary legislation was significantly strengthened in 2020 in connection with the need to combat the COVID-19 pandemic, which is confirmed by the addition to the content of the Code of Administrative Offenses by Article 44-3 “Violation of Rules on Quarantine of People”. It is concluded that the institution of administrative liability for violation of sanitary legislation is not perfect and is still at the stage of transformation, in particular, it requires harmonization of the provisions of the Code of Administrative Offenses with current legislative and regulatory acts.

Key words: administrative liability, sanitary legislation, sanitary supervision, quarantine, genesis, healthcare, sanitary and epidemiological welfare of the population, sanitary-hygienic and anti-epidemic rules.

Постановка проблеми. Право кожного громадянина на охорону здоров'я і отримання належної медичної допомоги є його конституційним правом, що закріплено у статті 49 Конституції України [1]. Одним із інструментів його реалізації є встановлення обов'язкових санітарних норм і правил, за порушення яких передбачена юридична відповідальність. Відповідальність за такі порушення завжди була одним із механізмів державного контролю, проте її правове регулювання змінювалося залежно від політичних, соціальних та історичних умов. Одним із видів юридичної відповідальності є адміністративна відповідальність, яка набуває особливого значення у кризові періоди, коли порушення санітарних норм створює безпосередню загрозу суспільній безпеці. В умовах викликів сьогодення та прагнення України адаптувати санітарне законодавство до європейських стандартів дослідження генези інституту адміністративної відповідальності є необхідним як з наукового, так і практичного погляду, оскільки дозволяє не лише вивчити його закономірну еволюцію, але й визначити сильні сторони та існуючі прогалини з метою подальшого вдосконалення санітарного законодавства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що окремі аспекти генези інституту адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства у своїх наукових працях розглядали Ю. В. Бурченко, М. В. Макаренко, М. О. Мельничук, М. М. Ребкало та інші вчені. Втім невелика кількість наукових досліджень, присвячених цьому питанню свідчить про необхідність його подальшого наукового розроблення.

Мета статті – визначити особливості становлення інституту адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства в Україні та подальші перспективи його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій доктрині адміністративна відповідальність розуміється як відносини, що виникають між органами виконавчої влади і фізичними або юридичними особами (за умов відсутності між ними службового підпорядкування) щодо вчинення останніми передбачених законом діянь і полягають у застосуванні до них в адміністративному порядку передбачених законом стягнень [2, с. 26–34].

Адміністративна відповідальність за порушення санітарного законодавства в Україні формувалася поступово під впливом різних умов. Зокрема, велика частина українських земель входила до складу Російської імперії, що обумовило їхній розвиток під впливом російського санітарного законодавства. Наприкінці XIX – початку XX ст. Російська імперія зіткнулась з масовими епідеміями, що зумовило запровадження перших правових механізмів санітарного нагляду та покарання. У СРСР це завдання

доповнилося необхідністю інституційного забезпечення, оскільки ефективна адміністративна відповідальність у сфері санітарного законодавства можлива лише за умови поєднання правових норм і механізмів контролю та примусу. Відповідно Постановою Ради Народних комісаріатів УСРР «Про Народний комісаріат охорони здоров'я (Положення)» від 02.02.1919 було створено центральний орган, що здійснював керівництво всією медико-санітарною справою УСРР – Народний комісаріат охорони здоров'я УСРР. Одним із повноважень цього органу було спостереження і контроль за застосуванням законодавчих норм у сфері медико-санітарної справи і прийняття заходів до неухильного їх виконання [3, с. 171].

Наступним кроком у цьому напрямі стала постанова Всеукраїнської надзвичайної санітарної комісії (ВУНСК) «Про встановлення санітарних правил на залізницях» 1920 р. яка регламентувала дотримання чистоти на станціях, у вагонах та передбачала адміністративну відповідальність за її порушення. Контроль здійснювали санітарні комісії, агенти нагляду, залізнична міліція, транспортні комісії, а справи передавались до революційного трибуналу [4, с. 160]. Втім на сесії Першої Всеукраїнської санітарної ради в серпні 1922 р. порушувалось питання оновлення санітарного законодавства. Прикладом стала постанова Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (ВУЦВК) «Про місяць чистоти» від 05.04.1922 року, що зобов'язувала виконкоми та населення забезпечити прибирання територій і водопостачання для запобігання холері, а за їх невиконання передбачалось ув'язнення до 6 місяців у концтаборі [4; 5].

У 1923–1924 рр. радянська влада ухвалила низку постанов щодо боротьби з малярією. Вони передбачали створення спеціальних комісій, санітарно-гігієнічні, медичні заходи, зобов'язували установи у неблагополучних районах здійснювати профілактичні дії для запобігання епідеміям [6]. У разі їх невиконання наставала відповідальність за статтею 217-2 «Порушення визначених законом або обов'язковими постановами правил, які охороняють народне здоров'я» Кримінального кодексу УСРР [4, с. 158].

Отже, на початковому етапі розвитку санітарного законодавства переважала криміналізація порушень, що відображало репресивний характер радянської правової системи. Юридична відповідальність за порушення санітарних норм регламентувалась різними актами, втім у 1927 році відбулася перша масштабна кодифікація адміністративного законодавства, результатом якої став Адміністративний кодекс УССР. Хоча він не містив чітких норм щодо юридичної відповідальності за порушення санітарно-гігієнічних чи протиепідемічних заходів, але визначав повноваження санітарних органів (п. 440), органів міліції (п. 441) щодо здійснення санітарного нагляду [7].

Подальший розвиток санітарного законодавства в СРСР був зумовлений ратифікацією Міжнародної санітарної конвенції 1926 р., що призвело до прийняття у 1931 р. Центральним виконавчим комітетом (ЦВК) і РНК СРСР постанови «Про санітарну охорону кордонів Союзу РСР» № 55, яка вперше закріпила адміністративну відповідальність за порушення карантину у виді штрафу до 100 рублів [8, с. 12].

Питання кодифікації адміністративної відповідальності актуалізувалось у 1960-х рр., а з ухваленням у 1980 році «Основ законодавства про адміністративну відповідальність» (1980) та Кодексу УРСР про адміністративні правопорушення у 1984 році воно набуло системності. До цього розвиток інституту відбувався поступово й залишався пов'язаним із загальним еволюціонуванням радянського права, зокрема Законом УРСР «Про охорону здоров'я» від 15.07.1971, що передбачав різні види відповідальності за порушення санітарних норм (стаття 22) [9]. Аналіз Кодексу УРСР про адміністративні правопорушення доводить, що статті 42 і 43 передбачали відповідальність за порушення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних правил загалом і на транспорті зокрема. Санкції встановлювалися у вигляді штрафів, диференційованих для громадян і посадових осіб, із підвищеною увагою саме до транспортної сфери як зони підвищеного ризику поширення інфекцій [10].

З проголошенням 24.08.1991 незалежності, Україна зіткнулася з необхідністю формування власної системи державного управління у сфері охорони здоров'я і санітарного нагляду. Найпершим стало прийняття 09.11.1992 Закону України «Основи законодавства України з охорони здоров'я», яким визнано право кожного громадянина України на охорону здоров'я, що передбачає санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де він проживає (стаття 6) [11]. З прийняттям Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. вперше у законодавстві України було сформульовано визначення поняття «санітарне законодавство». Перша редакція закону також містила статтю 46, якою було передбачено адміністративну відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства. Так, за порушення санітарного законодавства чи невиконання вимог органів Державної санітарно-епідеміологічної служби (далі – Держсанепідслужба): громадяни сплачували штраф від 1 до 12 мінімальних зарплат, а посадові особи – від 6 до 25 мінімальних зарплат [12]. Отже, прийняття Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» стало фундаментом правового регулювання у сфері санітарного нагляду та вихідною точкою для формування сучасного санітарного законодавства. У подальшому було також прийнято Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 р., який серед іншого встановлював права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб [13].

Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення 1984 року залишився чинним на території України після 24.08.1991, хоча зазнав істотних змін і доповнень. Найперше в 1992 році було змінено його

назву на Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а перші зміни складів правопорушень передбачених ним відбулися 23.12.1998: статтю 43 КУпАП виключено, а статтю 42 розширено, прибравши виняток щодо охорони атмосферного повітря та посиливши санкції: штраф для громадян – від 1 до 10, для посадових осіб – від 3 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів [14]. Крім того, у 1991–2001 роках Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) активно затверджувало акти для конкретизації санітарного законодавства (наказ «Про затвердження санітарно-гігієнічних норм і правил» № 156 від 03.07.1993 р., наказ «Про затвердження Інструкції про порядок накладення і стягнення штрафів за порушення санітарного законодавства» № 64 від 14.04.1995 р.), а Постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 № 1109 затверджено Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд з метою запобігання, виявлення і припинення порушень санітарного законодавства [15].

Таким чином, у 1991–2001 роках поступово закладалася власна нормативна основа санітарного законодавства України, яка поєднувала положення про адміністративну відповідальність у КУпАП із спеціальними законами у сфері охорони здоров'я та підзаконними актами МОЗ України та уряду.

Необхідно зазначити, що стаття 42 КУпАП діяла в редакції від 23.12.1998 року до 22.07.2014 року, коли замість термінів «санітарно-гігієнічні» та «санітарно-протиепідемічні» правила було запроваджено загальне формулювання «санітарні норми» [16]. Внесення цих змін обумовлено підписанням Угоди про асоціацію з ЄС та поступовим приведенням законодавства України у відповідність до європейського. У цьому ж році формально була ліквідована Держсанепідслужба шляхом її приєднання до Державної служби з питань безпечності харчових продуктів і захисту прав споживачів (Держпродспожислужба) [17, с. 229]. Остання була створена за європейським зразком і на неї покладені функції у різних сферах діяльності, які виконували інші центральні органи виконавчої влади, діяльність яких припиняється. Але фактично Держсанепідслужбу було ліквідовано лише постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2017 № 348 «Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби».

Істотних зміни інститут адміністративної відповідальності за порушення санітарних норм і правил зазнав у 2020 році. Зокрема, 19.05.2020 Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) ухвалила резолюцію щодо дій держав у зв'язку з пандемією COVID-19, закликавши оцінити отриманий досвід та з'ясувати походження вірусу. Саме цей міжнародний підхід став важливим етапом у формуванні інституту адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства, адже актуалізував потребу у вдосконаленні правових механізмів реагування [18, с. 269]. Відповідно КУпАП було доповнено стаття 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей» за якою у разі порушення карантинних, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних правил, визначених законодавством і рішеннями органів місцевого самоврядування настає відповідальність у вигляді штрафу: для громадян – від 1 до 2 тис., для посадових осіб – від 2 до 10 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [19]. Незважаючи на те, що результати реалізації статті 44-3 КУпАП під час карантину засвідчили неефективність її застосування з огляду на неякісні законодавчі положення та неоднозначне їх тлумачення правозастосовними органами [20, с. 21], вказану норму було доповнено другою частиною, якою передбачено адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від 10 до 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян за перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту [21]. Таким чином, впродовж 2020 року розвиток інституту адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства був органічно пов'язаний із загальноєвропейським процесом оперативного реагування на пандемічні загрози через універсальні адміністративно-правові механізми.

Водночас цей розвиток супроводжувався і процесами євроінтеграції, що зумовлювало необхідність гармонізації національного законодавства з правом ЄС. Це підтверджує розроблений законопроект «Про систему громадського здоров'я», статті 52–55 якого присвячені питанню відповідальності за порушення санітарного законодавства. Зокрема, стаття 53 «Адміністративна відповідальність за порушення санітарного законодавства» має відсильний характер, нею не встановлено конкретних санкцій, але закріплено обов'язок адміністративної відповідальності відповідно до положень закону. Тобто в разі прийняття законопроекту положення статті 53 не суперечитимуть нормам КУпАП [22].

Проте наразі, попри внесені зміни до КУпАП та ліквідацію Держсанепідслужби, його положення залишаються не синхронізованими з іншими нормативно-правовими актами у цій сфері. Так, сьогодні статтею 236 КУпАП ще передбачено, що органи Держсанепідслужби розглядають справи про порушення санітарних норм (стаття 42), а також правопорушення, передбачені частиною 2 статті 44-3. Тому доцільно погодитись з Б. О. Логвиненко, що якщо суб'єктами розгляду справ у провадженнях про наведені вище адміністративні правопорушення є МОЗ України або Держпродспожислужба, то чому до сих пір не внесено відповідних змін до КУпАП. Науковець припускає, що така невизначеність стає у нагоді при порушеннях чинного законодавства [23, с. 34]. Вказане дозволяє зробити висновок, що інститут адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства є недосконалим і все ще перебуває на етапі трансформації.

Висновок. Таким чином, інститут адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства пройшов тривалий шлях і продовжує розвиватись. Втім очевидно, що перші санкції за порушення санітарного законодавства з'явилися ще наприкінці XIX – на початку XX століття у відповідь не

стрімке поширення інфекційних хвороб. В радянський період юридична відповідальність за порушення санітарного законодавства поступово еволюціонувала від каральних до превентивних санкцій, що підтверджується закріпленням відповідних складів адміністративних правопорушень в Кодексі УРСР про адміністративні правопорушення (статті 42, 43). Нарешті становлення адміністративної відповідальності за порушення санітарних норм у період незалежності України пов'язаний із адаптацією радянського законодавства у цій сфері та пошуку власних рішень. Саме в період 1991–2001 років фактично було прийнято нормативно-правові акти, які складали основу санітарного законодавства, стаття 42 КУпАП залишалась чинною, хоча до неї і вносились зміни, а статтю 43 було виключено. Сьогодні адміністративна відповідальність посилена у зв'язку з поширенням пандемії COVID-19, а нова стаття 43 КУпАП стала універсальним адміністративно-правовим механізмом оперативного реагування на цю загрозу. Важливим кроком у подальшому розвитку є також законопроект «Про систему громадського здоров'я», який містить норми щодо адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства. Оскільки інститут адміністративної відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства продовжує розвиватись до перспектив подальших досліджень необхідно віднести узгодження положень чинного КУпАП з іншими нормативно-правовими актами у сфері санітарного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку : монографія. Київ : Інститут держави і права ім. Корещького НАН України, 2001. 220 с.
3. Дудченко О.С. Конституційно-правові засади створення й функціонування органів державної влади та управління радянської України в 1920-х – першій половині 1930-х років: монографія; за заг. ред. д. ю. н., професора Г. В. Лаврик. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 405 с.
4. Мельничук М. О. Правове регулювання охорони здоров'я населення УСРР (1921–1929 рр.): дис. ... канд. юрид. наук; 12.00.01. Київ, 2016. 223 с.
5. Україна: хроніка XX століття: довідкове видання. Рік 1922 / О. В. Андрощук, О. Г. Бажан, Г. Б. Басара та ін. Київ, 2005. 335 с.
6. Мовчан О. М. Україна: хроніка XX століття: довідкове видання. Роки 1923–1924. Київ, 2009. 266 с.
7. Адміністративний кодекс УСРР від 12.10.1927 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP270014?an=1073>.
8. Бурченко Ю. В. Становлення та розвиток адміністративної відповідальності за порушення карантинних правил на території України: історичний вимір. *Правова позиція*. 2021. № 2(31). С. 10–13.
9. Про охорону здоров'я: Закон УРСР від 15.07.1971 № 27-VIII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t710027?an=102&ed=0000_00_00.
10. Кодекс Української РСР про адміністративні правопорушення (статті 1–212-24) від 07.12.1984 № 8073-X. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/158904___158904.
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 09.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
12. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
13. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>
14. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з прийняттям деяких законодавчих актів з питань охорони здоров'я: Закон України від 23.12.1998 № 352-XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t980352>
15. Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні: постановка Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 № 1109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-99-%D0%BF#Text>.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів: Закон України від 22.07.2014 № 1602-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-18#Text>
17. Макаренко М. В. Історичні засади розвитку публічної політики забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 225–230.
18. Ребало М. М. Сучасний стан міжнародного санітарно-епідемічного законодавства та шляхи покращення процесу його реалізації. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2020. Т. 31(70), № 4. С. 267–272.
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 17.03.2020 № 530-IXр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text>
20. Чернявський С. С., Вознюк А. А. Проблеми відповідальності за порушення правил і норм щодо запобігання поширенню COVID-19. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.). у 2-х ч. / редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад.

внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 20–26.

21. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 06.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-20#Text>.

22. Про систему громадського здоров'я Проект Закону від 22.09.2020 № 4142. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=4142&conv=9>.

23. Логвиненко Б. О. Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я: навч. посіб. Дніпро : Біла К.О., 2020. 106 с.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. [in Ukrainian].
2. Lukianets, D. M. (2001). Instytut administrativnoi vidpovidalnosti: problemy rozvytku [The Institute of Administrative Responsibility: Development Problems]: monohrafiia. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. Koretskoho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Dudchenko, O. S. (2019). Konstytutsiino-pravovi zasady stvorennia y funktsionuvannia orhaniv derzhavnoi vlady ta upravlinnia radiatskoi Ukrainy v 1920-kh – pershii polovyni 1930-kh rokiv [Constitutional and Legal Foundations for the Creation and Functioning of State Authorities and Administration of Soviet Ukraine in the 1920s – First Half of the 1930s]: monohrafiia. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia. [in Ukrainian].
4. Melnychuk, M. O. (2016). Pravove rehuliuвання okhorony zdorovia naselennia USRR (1921–1929 rr.) [Legal regulation of health care of the population of the Ukrainian SSR (1921–1929)]. Candidate thesis. Kyiv [in Ukrainian].
5. Ukraina: khronika KhKh stolittia: dovidkove vydannia. Rik 1922 [Ukraine: Chronicle of the 20th Century: Reference Edition. Year 1922] / O. V. Androshchuk, O. H. Bazhan, H. B. Basara ta in. Kyiv, 2005 [in Ukrainian].
6. Movchan, O. M. (2009) Ukraina: khronika XX stolittia: dovidkove vydannia. Roky 1923–1924 [Ukraine: Chronicle of the 20th Century: Reference Edition. Years 1923–1924]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Administrativnyi kodeks USRR. (1927, October 12). [Administrative Code of the Ukrainian SSR]. Retrieved from: https://ips.ligazakon.net/document/KP_270014?an=1073. [in Ukrainian].
8. Burchenko, Yu. V. (2021). Stanovlennia ta rozvytok administrativnoi vidpovidalnosti za porushennia karantynnykh pravyl na terytorii Ukrainy: istorychnyi vymir [The formation and development of administrative liability for violation of quarantine rules in Ukraine: historical dimension]. *Pravova pozytsiia*, 2(31), 10–13 [in Ukrainian].
9. Pro okhoronu zdorovia. (1971, July 15). [About healthcare]. Zakon USRR. Retrieved from: https://ips.ligazakon.net/document/t710027?an=102&ed=0000_00_00 [in Ukrainian].
10. Kodeks Ukrainiskoi RSR pro administrativni pravoporushennia (statti 1–212-24) (1984, December 7). [Code of the Ukrainian RSR on Administrative Offenses (articles 1–212-24). Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/158904_158904 [in Ukrainian].
11. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia (1992, November 9). [Fundamentals of Ukrainian legislation on healthcare]: Zakon Ukrainy vid 09.11.1992 № 2801-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> [in Ukrainian].
12. Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchia naselennia. (1994, February 1994). [On ensuring the sanitary and epidemiological well-being of the population]. Zakon Ukrainy vid 24.02.1994 № 4004-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text> [in Ukrainian].
13. Pro zakhyt naselennia vid infektsiinykh khvorob. (2000, April 6). [On protecting the population from infectious diseases]: Zakon Ukrainy vid 06.04.2000 № 1645-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> [in Ukrainian].
14. Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administrativni pravoporushennia u zviazku z pryiniattiam deiakykh zakonodavchykh aktiv z pytan okhorony zdorovia. (1998, December 23). [On amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses in connection with the adoption of certain legislative acts on health care]. Zakon Ukrainy vid 23.12.1998 № 352-XIV. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/t980352> [in Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro derzhavnyi sanitarno-epidemiolohichniy nahliad v Ukraini (1999). [On approval of the Regulation on state sanitary and epidemiological supervision in Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.06.1999 № 1109. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-99-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo kharchovykh produktiv. (2014, July 22). [On amendments to certain legislative acts on food products]. Zakon Ukrainy vid 22.07.2014 № 1602-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-18#Text> [in Ukrainian].
17. Makarenko, M. V. (2021). Istorychni zasady rozvytku publichnoi polityky zabezpechennia sanitarno-epidemichnoho blahopoluchchia naselennia [Historical principles of the development of public policy to ensure the sanitary and epidemiological well-being of the population]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 1, 225–230 [in Ukrainian].
18. Rebkallo, M. M. (2020). Suchasnyi stan mizhnarodnoho sanitarno-epidemichnoho zakonodavstva ta shliakhy pokrashchennia protsesu yoho realizatsii [Current state of international sanitary and epidemiological

legislation and ways to improve the process of its implementation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: yurydychni nauky*, 4, 267–272 [in Ukrainian].

19. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchych aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvory (COVID-19). (2020, March 17). [On amendments to certain legislative acts of Ukraine aimed at preventing the emergence and spread of coronavirus disease (COVID-19)]. *Zakon Ukrainy vid 17.03.2020 № 530-IXp*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text> [in Ukrainian].

20. Cherniavskiy, S. S., Vozniuk, A. A. (2020). Problemy vidpovidalnosti za porushennia pravyl i norm shchodo zapobihannia poshyrenniu COVID-19 [Issues of liability for violations of rules and regulations to prevent the spread of COVID-19]. *Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyryshennia* : materialy mizhvuziv. nauk.-prakt. krugloho stolu. Kyiv, 28 travnia 2020. S. 20–26 [in Ukrainian].

21. Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia shchodo zapobihannia poshyrenniu koronavirusnoi khvory (COVID-19). (2020, November 6). [On amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses regarding the prevention of the spread of coronavirus disease (COVID-19)]. *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2021, 4, 28 [in Ukrainian].

22. Pro systemu hromadskoho zdorovia: Proekt Zakonu № 4142 (2020, September 22). [Draft Law on the Public Health System No. 4142]. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=4142&conv=9>.

23. Lohvynenko, B. O. (2020) Provadzhennia v spravakh pro administratyvni pravoporushennia u sferi okhorony zdorovia [Proceedings in cases of administrative offenses in the field of healthcare]: navch. posib. Dnipro : Bila K.O. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 18.05.2021

УДК 342.951

Жуков Павло Ігорович,
здобувач кафедри права,
ПВНЗ «Університет сучасних знань»
cray0000us@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО УХИЛЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ ЗАКОННИХ ВИМОГ ПРОКУРОРА

Наукова стаття присвячена встановленню особливого переліку учасників адміністративного провадження у справах про невиконання законних вимог прокурора. Вивчено законодавчі акти, які встановлюють правові засади діяльності прокуратури, повноваження правоохоронних органів та порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення. Досліджено наукові праці, присвячені характеристиці правового регулювання діяльності прокурора.

Зроблено висновок, що протоколи про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185-8 КУпАП, складають або посадові особи Національної поліції, або прокурор. Вказано, що спеціальними суб'єктами адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185-8 КУпАП, можуть бути посадові особи різних правоохоронних органів: слідчі та оперативні працівники Національної поліції, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань. Наголошено, що суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185-8 КУпАП, є загальним, оскільки будь-яка особа незалежно від займаної посади може ухилитися від прибуття до органів прокуратури. Звернено увагу на те, що немає підстав для участі експерта у розгляді справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185-8 КУпАП. Зазначено, що розгляд протоколів про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185-8 КУпАП, належить до компетенції судді районного суду. Підкреслено, що у разі оскарження постанови судді районного суду учасником провадження може стати суддя апеляційного суду. Зроблено висновок, що у разі добровільної несплати штрафу учасником провадження стає державний виконавець.

Висловлено рекомендації щодо вдосконалення законодавства, яке регулює провадження у справах про адміністративні правопорушення. Запропоновано обмежити право посадових осіб поліції складати протоколи про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185-8 КУпАП, нормою лише ч. 2 ст. 185-8 КУпАП – «Ухилення від виконання законних вимог прокурора щодо прибуття в органи прокуратури».

Ключові слова: прокурор, законні вимоги, письмові вказівки, адміністративна відповідальність, правоохоронні органи, учасники адміністративного провадження.

Zhukov P. CHARACTERISTICS OF PARTICIPANTS IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS IN CASES OF EVASION OF COMPLIANCE WITH THE LAWFUL PROSECUTOR'S REQUIREMENTS

The scientific article is devoted to establishing a special list of participants in administrative proceedings in cases of failure to comply with the lawful prosecutor's requirements. The legislative acts that establish the legal principles of the prosecutor's office, the powers of law enforcement agencies, and the procedure for proceedings in cases of administrative offenses are studied. Scientific works examining the characteristics of the legal regulation of prosecutors' activities are reviewed.

It is concluded that the protocols on the commission of an administrative offense, provided for in Article 185-8 of the